

Рейтинговий звіт PUMB 001-030 про оновлення кредитного рейтингу та рейтингу надійності банківських вкладів (депозитів)

Об'єкт рейтингування	АТ «ПУМБ»
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія	оновлення
Дата визначення:	11.06.2009 р.
Дата оновлення:	15.08.2023 р.
Кредитний рейтинг:	uaAAA (Контрольний список)
Прогноз:	негативний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Для проведення процедури оновлення кредитного рейтингу та рейтингу надійності банківських вкладів (депозитів) агентство «Кредит-Рейтинг» використовувало фінансову звітність АТ «ПУМБ» за 2021-2022 рр. та I півріччя 2023 року, а також внутрішню інформацію, надану Банком у ході рейтингового процесу.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства. Було проаналізовано інформацію стосовно усіх істотних аспектів діяльності банку. Дані балансу та звіту про фінансові результати наведено у Додатках до цього рейтингового звіту.

Рейтингове агентство не проводить аудиторську перевірку наданої клієнтом інформації.

Положення звіту щодо тенденцій розвитку ринків, на яких працює клієнт, та ризиків, притаманних цим ринкам, ґрунтуються на ринкових умовах і чинниках, що діяли на момент написання звіту.

Рейтинговий звіт не є рекомендацією щодо купівлі або продажу цінних паперів. ТОВ «Кредит-Рейтинг» не несе відповідальності за результати кредитних, інвестиційних або господарських рішень третіх осіб, прийнятих виключно на основі інформації звіту.

Деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим, значення певних показників, що наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

Визначення поточного рейтингу

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом **uaAAA** характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.

Негативний прогноз вказує на можливість зниження рейтингу протягом року при збереженні негативних тенденцій і реалізації поточних ризиків.

Внесення рейтингу до Контрольного списку означає, що агентство розглядає питання про зміну рейтингу у зв'язку з подіями або тенденціями, що розвиваються, і які можуть істотно вплинути на кредитоспроможність власника цього рейтингу.

Рейтинг надійності банківських вкладів (депозитів) «5» – найвища надійність. Банк надійний, мінімально чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних факторів. Ймовірність виникнення проблем із своєчасним поверненням вкладу дуже низька.

Рейтингова історія

Історія кредитного рейтингу АТ «ПУМБ»

Дата	11.06.2009	03.06.2010	09.08.2011	24.11.2011	27.03.2018
Рівень рейтингу:	uaBBB	uaA	-	uaAA-	uaAA-
Прогноз:	стабільний	стабільний	-	стабільний	стабільний
Рейтингова дія:	визначення	підвищення	призупинення	підвищення	підтвердження

Дата	28.08.2018	14.03.2019	30.07.2019	28.02.2022	15.08.2023
Рівень рейтингу:	uaAA+	uaAA+	uaAAA	uaAAA	uaAAA
Прогноз:	стабільний	позитивний	стабільний	негативний	негативний
Рейтингова дія:	підвищення	підтвердження зі зміною прогнозу	підвищення зі зміною прогнозу	підтвердження зі зміною прогнозу та внесенням до Контрольного списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку

Історія рейтингу надійності банківських вкладів (депозитів) АТ «ПУМБ»

Дата	11.06.2009	09.08.2011	24.11.2011	15.08.2023
Рівень рейтингу	4	-	5	5
Рейтингова дія	визначення	призупинення	підвищення	підтвердження

Рівень кредитного рейтингу АТ «ПУМБ» підтримується:

- суттєвим обсягом коштів, залучених від пов'язаних осіб;
- диверсифікацією ресурсної бази Банку за основними кредиторами;
- диверсифікацією клієнтського кредитного портфеля за основними позичальниками;
- прийнятною валютною структурою ресурсної бази та клієнтського кредитного портфеля;
- диверсифікацією корпоративного кредитного портфеля та коштів суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності;
- диверсифікацією банківського бізнесу, яка зменшує чутливість Банку до зовнішніх та внутрішніх чинників, що можуть негативно вплинути на фінансовий результат;
- високими показниками ефективності діяльності;
- наявністю розгалуженої регіональної мережі та розвинутого карткового бізнесу, що сприяє збереженню клієнтської бази та утриманню конкурентних позицій.

Рівень кредитного рейтингу АТ «ПУМБ» обмежується:

- активними військовими діями на території України, що негативно впливають на економічний стан країни та її фінансову стабільність і, як наслідок, з високою вірогідністю можуть призвести до погіршення показників діяльності Банку.

Основні фінансові показники АТ «ПУМБ»

Показник	01.01.19	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23
Активи, млн. грн.	49917,16	55403,25	75263,95	104648,82	96573,34	100212,53	105950,27	111774,37	111870,06	125550,94
Кредитно-інвестиційний портфель, скоригований на суму резервів, млн. грн.	40544,16	45413,07	60087,63	86276,69	74677,56	75843,24	74877,64	83223,53	75406,35	98049,77
Кошти клієнтів, млн. грн.	39297,93	42356,33	56264,19	79341,66	73641,42	76689,35	80928,75	88716,12	92126,88	103305,52
Власний капітал, млн. грн.	6361,58	9069,21	9709,71	12561,29	12573,48	12639,90	12104,14	11696,38	13359,33	15716,12
Доходи, млн. грн.	9140,54	10801,95	12147,21	15717,91	4788,94	9652,23	14874,30	21424,78	5590,47	11660,40
Витрати, млн. грн.	7103,02	8178,93	9513,41	11530,32	4603,14	9433,59	14826,28	21822,50	4045,25	7983,87
Чистий операційний дохід, млн. грн.	5854,57	7427,10	8616,51	11416,33	3456,16	7111,82	10533,14	15032,30	3427,14	6974,27
Прибуток до сплати податку, млн. грн.	2372,25	3184,54	3196,59	5111,27	226,59	266,60	58,57	-485,34	1884,42	4483,58
Чистий прибуток, млн. грн.	2037,52 ¹	2623,02 ²	2633,79 ³	4187,59 ⁴	185,80	218,63	48,03	-397,72 ⁵	1545,22	3676,53
Доходність активів, %*	4,08	4,73	3,50	4,00	-	-	-	-	-	-
Доходність капіталу, %*	32,03	28,92	27,13	33,34	-	-	-	-	-	-

¹ фінансовий результат, підтверджений аудиторським висновком за МСФЗ 2 008,51 млн. грн.

² фінансовий результат, підтверджений аудиторським висновком за МСФЗ 2 603,72 млн. грн.

³ фінансовий результат, підтверджений аудиторським висновком за МСФЗ 2 608,09 млн. грн.

⁴ фінансовий результат, підтверджений аудиторським висновком за МСФЗ 4 187,59 млн. грн.

⁵ фінансовий результат, підтверджений аудиторським висновком за МСФЗ (397,72 млн. грн.)

* значення на звітну дату

Зміст

РЕЗЮМЕ	7
1. ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	13
2. ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	15
2.1. Джерела формування ресурсів.....	15
2.1.1. Капітал.....	15
2.1.2. Зобов'язання.....	16
2.2. Напрями розміщення коштів.....	18
2.2.1. Активи	18
2.3. Ліквідність	23
2.4. Фінансові результати діяльності	24
3. УРАЗЛИВІСТЬ БАНКУ ДО ОКРЕМИХ ВИДІВ РИЗИКІВ	26
ВИСНОВОК	28
ДОДАТКИ	29
Додаток до Рейтингового звіту №1	30
Додаток до Рейтингового звіту №2.....	31

Резюме

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» (далі – АТ «ПУМБ» або Банк) зареєстровано НБУ в грудні 1991 року. В 2011 році до АТ «ПУМБ» було приєднано ПАТ «Донгорбанк», у 2015 році – АТ «БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ».

Банк має статус відповідальної особи Банківської групи АТ «ПУМБ», до складу якої входять АТ «ПУМБ» та ПрАТ «УАСК АСКА–Життя».

АТ «ПУМБ» належить до групи банків з приватним капіталом та є універсальним банком. Згідно з ліцензією НБУ Банк може виконувати повний спектр банківських операцій, включаючи залучення депозитів та надання кредитів, інвестування в цінні папери, платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, операції з обміну валют, випуск та процесінг операцій з платіжними картками. АТ «ПУМБ» співпрацює з банківськими установами України та зарубіжжя, має широку мережу кореспондентських відносин з банками-кореспондентами інших країн. Клієнти мають доступ до широкої продуктової лінійки та ряду сервісів, серед яких: Інтернет-банкінг PUMB online, мобільний і транзакційний банкінг, факторинг та документарні операції.

Банк має сертифікат відповідності комплексної системи захисту інформації в депозитарних системах обліку, що підтверджує відповідність вимогам законодавства щодо захисту інформації при її обробці в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах депозитарного обліку банку. З 29 травня 2020 року Банк почав використовувати сервіс додаткового захисту Visa Secure з оновленим протоколом 3-D Secure 2.1 (EMV 3-D Secure)⁶ для карток Visa. В червні 2023 року Банк успішно завершив процес сертифікації згідно міжнародного стандарту безпеки PCI DSS (Payment Card Industry Data Security Standard), розробленого з метою захисту даних платіжних карток та безпеки проведення операцій за ними. Банк забезпечує повну конфіденційність, цілісність та безпеку даних клієнтів, а також здатен вчасно виявляти та запобігати потенційним загрозам безпеки.

З 1 квітня 2023 року Банк перейшов на нове покоління Системи електронних платежів НБУ (СЕП-4.0) та запровадив міжнародні стандарти ISO 20022 для платежів у національній валюті.

АТ «ПУМБ» є об'єктом критичної інфраструктури в банківській системі України, має статус системно важливого банку та статус уповноваженого банку по зберіганню запасів готівки НБУ, статус уповноваженого банку на виплату пенсій, грошової допомоги та зарплати працівникам бюджетних установ, учасником програми державної підтримки сільськогосподарських підприємств та програми «Доступні кредити 5-7-9%».

АТ «ПУМБ» є першим в Україні банком, який почав надавати послуги власникам

⁶ оновлений протокол обробки інтернет-транзакцій, призначений для додаткової безпеки платежів (захист від несанкціонованого використання даних картки) під час здійснення покупок в Інтернет-магазинах з використанням платіжної картки

домінуючого контрольного пакета акціонерних товариств за процедурою squeeze-out. Корпоративні клієнти користуються інноваційним сервісом «Онлайн ЕЦП», який дозволяє підписувати платежі в інтернет-банкінгу та інші документи за допомогою електронно-цифрового підпису в будь-якому браузері. В 2020 році Банк завершив інтеграцію сервісу Liga: REPORT для юридичних осіб в інтернет-банкінгу ПУМБ Online (клієнти отримали можливість подавати звітність до контролюючих органів онлайн без додаткової авторизації в системі партнера), став першим банком, що приєднався до онлайн-платформи ФАКТОРИНГ ХАБ, створеної спеціально для швидкого і зручного погодження фінансування постачальників на умовах відстрочки платежу для участі у тендерах (всі потенційні постачальники ще до участі у публічних закупівлях Prozorro отримали можливість формувати заявки на факторингові послуги та, у разі їх погодження, брати участь у тендері, знаючи завчасно, що банк надасть їм фінансування), запровадив відкриття рахунків онлайн у рамках нової банківської програми підтримки малого бізнесу – «Дамо кризі бій» (верифікація відбувається дистанційно через відеопотік, гарантуючи безпеку та захищеність), клієнти отримали доступ до інтернет-банкінгу «ПУМБ Online для підприємців».

Приватні клієнти Банку мають можливість оплачувати товари та послуги через сервіси Google Pay, Garmin Pay, Apple Pay, Swatch Pay та Xiaomi Pay. Банк працює у сфері швидкісних грошових переказів «Money Gram», «Western Union» та «RIA».

Впроваджуючи інноваційні сервіси для забезпечення максимального комфорту клієнтів під час отримання послуг, з вересня 2021 року Банк розпочав обслуговування клієнтів з використанням е-паспорта громадянина України або е-паспорта для виїзду за кордон у мобільному застосунку Дія. У минулому році можливість віддаленого відкриття рахунку в інтернет-банкінгу та мобільному додатку «ПУМБ Digital Business» за допомогою застосунку Дія отримали фізичні особи-підприємці.

У поточному році доступними стали нові послуги: переказ коштів по Україні (окрім тимчасово окупованих територій) у національній валюті через «Money Gram», а також міжнародні та внутрішньоукраїнські перекази коштів через «PRIVATMONEY».

Регіональна мережа АТ «ПУМБ», що станом на початок II півріччя поточного року охоплювала майже всі регіони України та налічувала 221 діючу точку продажів, у т. ч. 6 регіональних центрів, відіграє важливу роль у залученні клієнтів та є основним каналом надання послуг клієнтам банку. Найбільша кількість структурних підрозділів налічується в м. Києві, Дніпропетровській, Одеській, Запорізькій, Львівській, Харківській та Київській областях. Головний офіс Банку знаходиться у м. Києві. Роботу 53 відділень, що розташовані в Донецькій, Запорізькій, Луганській, Херсонській і Харківській областях тимчасово призупинено.

Клієнтами Банку є велика кількість приватних осіб та підприємств різних галузей економіки. Вагому роль у розширенні клієнтської бази відіграє картковий бізнес. Банк є принциповим членом МПС Visa і MasterCard та працює на власному процесинговому центрі, який є одним із найбільших операторів послуг у сфері емісії та обслуговування БПК (обслуговує понад 1 300 банкоматів АТ «ПУМБ» і 16 банків-

партнерів, об'єднаних загальним брендом «Радіус»). Добре розвинена інфраструктура обслуговування БПК, а також приналежність Банку до фінансово-промислової групи сприяють залученню підприємств на обслуговування за зарплатними проектами. Процесинговий центр Банку має власний сайт, який забезпечує комфортну взаємодію з партнерами та клієнтами. В 2018 році процесинговий центр Банку завершив інтеграційні роботи та тестування з Центральним маршрутизатором і розрахунковим кліринговим центром НПС «ПРОСТІР», тим самим реалізувавши можливість обслуговування платіжних карток НПС «ПРОСТІР» власною інфраструктурою та інфраструктурою банків-партнерів. У грудні минулого року Банк долучився до так званого «банкоматного національного роумінгу», який за ініціативою НБУ запровадили найбільші українські банки. Зазначена програма передбачає встановлення єдиних розширених лімітів та скасування додаткових комісій на зняття готівки власниками карток інших банків у банкоматах.

Основним акціонером АТ «ПУМБ» є ТОВ «СКМ Фінанс» (володіє 92,3422% акцій), що входить до складу потужної фінансово-промислової групи «СКМ», яка контролюється громадянином України паном Р. Л. Ахметовим.

Активні операції фіндуються клієнтськими коштами та власним капіталом. Нарощення обсягу останнього впродовж тривалого часу відбувалося за рахунок ефектної діяльності фінансової установи. Згідно з результатами стрес-тестування банку, сформованими НБУ на основі балансу АТ «ПУМБ» станом на 1 січня 2021 року, нестачі в капіталі Банк не мав. Суттєвий обсяг відрахувань на формування резервів під очікувані збитки від наслідків військових дій, що відбуваються на території України, за підсумками минулого року чинив тиск на обсяг власних коштів. У поточному році діяльність Банку є прибутковою. Якість власного капіталу АТ «ПУМБ» добра, показники достатності капіталу прийнятні. Разом з тим, не виключено, що на показники капіталізації чинитиме тиск формування резервів на покриття збитків від зменшення корисності активів, зумовлене погіршенням фінансового стану позичальників, на яких суттєвий негативний вплив чинять військові дії.

Основу ресурсної бази формують кошти клієнтів. Кошти банків представлено залишками на кореспондентських рахунках інших банків, здебільшого у ВКВ та кредитом овернайт у національній валюті.

Банк має досвід успішної співпраці з НБУ – в 2020-2022 рр. під забезпечення ОВДП Банк залучав довгострокові кредити рефінансування. Зобов'язання перед регулятором у I кварталі поточного року було виконано достроково в повному обсязі.

Диверсифікуючи ресурсну базу, Банк залучав кошти позабюджетних фондів, а починаючи з 2016 року розміщував ощадні (депозитні) сертифікати. Зобов'язання перед кредиторами виконано в повному обсязі. Незначним є обсяг коштів, залучених від бюджетних установ.

Клієнтський портфель, приріст обсягу якого за підсумками 2021 й 2022 років та I півріччя поточного року, без урахування девальвації національної валюти, перевищував 43%, 3% та 16% відповідно, переважно сформовано коштами

суб'єктів господарювання, що диверсифіковані за видами економічної діяльності. Залежності від коштів приватних осіб Банк не має – останніми сформовано третину пасивів. Залучаються кошти здебільшого в національній валюті та на короткостроковій основі. Разом з тим, питома вага коштів на вимогу в поточному році значно зменшилася та станом на початок II півріччя поточного року становила менше 53%, проти майже 75% станом на початок року.

Якість ресурсної бази АТ «ПУМБ» задовільна. Суттєвий обсяг коштів клієнтів на вимогу підвищує чутливість Банку до ризику ліквідності. Відсутність залежності Банку від коштів приватних осіб нівелює чутливість до негативної, у т. ч. неперевірених інформації, диверсифікація ресурсної бази за основними кредиторами – чутливість до ризику ліквідності, а структура ресурсної бази за видом валют – чутливість до валютно-курсних коливань.

Клієнтський кредитний портфель та високоліквідні активи є основними складовими активів Банку. Високоліквідні активи переважно представлено високоліквідними цінними паперами, які формують близько 38% валюти балансу, та коштами на кореспондентських рахунках, відкритих в інших банках, здебільшого в банках-нерезидентах інвестиційного класу. Кошти на коррахунку в НБУ підтримуються в обсязі, достатньому для поточного обслуговування клієнтів та виконання власних зобов'язань.

Портфель міжбанківських активних операцій сформовано депозитом овернайт у ВКВ, розміщеним в банку-нерезиденті інвестиційного класу.

У портфелі цінних паперів превалюють депозитні сертифікати НБУ й ОВДП, здебільшого в національній валюті. У II кварталі поточного року Банк придбав боргові цінні папери нерезидентів – емітентів інвестиційного класу. Обсяг акцій установ інфраструктури фінансових ринків залишається незначним.

Реальний (без урахування валютно-курсних коливань та відсотків, нарахованих за користування кредитними коштами) приріст клієнтського кредитного портфеля за підсумками 2021 року перевищував 38%, реальне скорочення за підсумками минулого року та I півріччя поточного року перевищувало 8% та 3% відповідно. АТ «ПУМБ» орієнтовано переважно на кредитування корпоративних клієнтів, питома вага кредитів роздрібного бізнесу складає близько 26%. За цільовим спрямуванням переважають кредити у поточну діяльність.

Клієнтський кредитний портфель диверсифікований за основними позичальниками, а кредитний портфель суб'єктів господарювання – за видами економічної діяльності.

Кредити в іноземній валюті формують менше 21% клієнтського кредитного портфеля. У розрізі позичальників, що мають валютну заборгованість, переважають суб'єкти господарювання, у т. ч. позичальники, що входять до складу найбільших. Відсутність валютних надходжень у окремих позичальників підвищує чутливість Банку до валютного та кредитного ризиків.

З метою підтримання якості активів на прийнятному рівні юридична служба Банку на постійній основі проводить роботу щодо примусового стягнення проблемної

заборгованості. Кредити окремих позичальників було погашено позичальниками та/або поручителями, певну суму заборгованості було відшкодовано шляхом реалізації забезпечення, або шляхом прийняття останнього на баланс Банку. Виходячи з фінансових можливостей позичальників, певний обсяг проблемної заборгованості було реструктуризовано. Мало місце й переуступлення проблемної заборгованості третім особам та списання безнадійної до повернення заборгованості.

Станом на початок 2022 року питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб становила 7,26%, проти 3,82% простроченої заборгованості.

Активні військові дії негативно позначилися на платоспроможності окремих позичальників. У зв'язку із запровадженням воєнного стану, АТ «ПУМБ» встановлював кредитні канікули. Одночасно, зважаючи на складну ситуацію в країні, Банк суттєво збільшив обсяг відрахувань на формування резервів під очікувані збитки (за підсумками 2022 року формували 48,23% витрат, проти 8,24% за підсумками 2021 року). Станом на початок 2023 року рівень резервування клієнтського кредитного портфеля становив 26,1%, проти 9,14% станом на початок 2022 року. При цьому, питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб, що впродовж минулого року зросла більше ніж на 18 в. п., станом на 1 січня 2023 року становила 25,35%.

Впродовж I півріччя поточного року щонайменше було списано безнадійної заборгованості за кредитами на суму 3 635 млн. грн. Зважаючи на зазначене, питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб зменшилася більше ніж на 12 в. п. та станом на 1 липня 2023 року становила 12,61%. Обсяг резервів на покриття збитків від зменшення корисності кредитів клієнтів було зменшено на 275,75 млн. грн. Рівень резервування клієнтського кредитного портфеля на звітну дату становив 20,43%. Таким чином, наразі проблемна заборгованість покривається сформованими резервами повністю, проте, не виключено, що їх обсяг може виявитись недостатнім для покриття ймовірних втрат. Ефективність діяльності Банку є високою, однак Агентство не виключає, що доформування резервів чинитиме тиск на обсяг власних коштів.

Якість активів АТ «ПУМБ» задовільна, проте, зважаючи на ризики, які приймає Банк в поточних умовах, вірогідність її погіршення є високою. Ситуація пом'якшується незначним обсягом активних операцій з пов'язаними з Банком особами та високими показниками ефективності діяльності.

Операції з пов'язаними сторонами здебільшого носять ресурсний характер: залучені кошти формували понад 14% зобов'язань, заборгованість за наданими кредитами – менше 2% клієнтського кредитного портфеля та/або 0,66% активів.

Ефективність діяльності Банку впродовж аналізованого періоду була високою, а фінансовий результат, за виключенням минулого року, позитивний. Збиткова діяльність за підсумками 2022 року зумовлена суттєвим обсягом відрахувань на формування резервів під очікувані збитки від наслідків військових дій, що відбуваються на території України.

Рейтинг надійності банківських вкладів (депозитів) АТ «ПУМБ» враховує позицію на ринку, показники капіталізації, структуру та якість ресурсної бази, якість активів та показники ліквідності й ефективність діяльності установи. Основні показники, що характеризують власну платоспроможність установи, наразі перебувають на задовільному рівні, обсяг ринкового фондування (залучені ресурси, не пов'язані з власниками установи) є значним.

АТ «ПУМБ» має запас міцності за більшістю економічних нормативів НБУ та, як системно важливий банк, дотримується підвищених вимог щодо окремих економічних нормативів НБУ. Враховуючи збереження складної економічної ситуації та часті зміни вимог банківського законодавства, контроль за ризиками є актуальним для Банку. АТ «ПУМБ» притаманні спільні ризики для банківської системи. Разом з тим, уразливість банківської установи до окремих ризиків розцінюється на індивідуальній основі, виходячи із моделі внутрішньої організації, активності Банку на окремих ринках, управління активними та пасивними операціями, а також якості вкладень і стабільності пасивної бази. Наразі Банк має підвищену чутливість до кредитного ризику, а також до ризику ліквідності, чутливість до інших індивідуальних ризиків є помірною.

Основні напрями діяльності АТ «ПУМБ» в рамках Стратегії на 2023 рік: удосконалення системи управління ризиками, фокус на кредитні ризики високомаржинальних продуктів у кредитному портфелі Банку; диверсифікація джерел вкладення вільної ліквідності, прогнозування зміни ринку ОВДП та управління портфелем цінних паперів; сприяння зростанню та якості активної клієнтської бази; розвиток бізнесу в сегментах масових клієнтів – фізичних та юридичних осіб; розвиток цифрових каналів самообслуговування та залучення нових клієнтів; нарощення частки високомаржинальних продуктів у кредитному портфелі Банку; редизайн поточних сервісних моделей, оптимізація процесів для підвищення операційної ефективності.

Разом з тим, суттєвий вплив на діяльність Банку та на Стратегію його розвитку матимуть військові дії, які з 24 лютого минулого року тривають на території України. Терористичні атаки країни-агресора на об'єкти української енергетичної інфраструктури, руйнування та знищення інфраструктури населених пунктів, втрата підприємств та організацій, розрив ланцюгів поставок та втрати робочої сили через участь у обороні країни та вимушену міграцію, у т. ч. й в інші країни, скорочення посівних площ створюють умови для дефіциту товарів, зменшення реальних доходів, підвищення інфляції і зниження платоспроможності позичальників та, відповідно, негативно впливатимуть на якість активів. Певною мірою негативний тиск на економіку країни може зменшити нерівномірний вплив війни на суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Разом з тим, економічна стабільність та відновлення економіки України, значною мірою буде залежати від тривалості збройної агресії, швидкості деокупації територій та подальшої підтримки міжнародної спільноти й партнерів. Наразі, зважаючи на тривалість бойових дій які потребують значного фінансування, та недостатність внутрішніх ресурсів для виконання всіх бюджетних потреб, міжнародна підтримка є критичною для України.

1. Інформація щодо діяльності Банку

АТ «ПУМБ» зареєстровано НБУ в грудні 1991 року. У квітні 1992 року Банк почав здійснювати банківські операції. В 2011 році до АТ «ПУМБ» було приєднано ПАТ «Донгорбанк», у 2015 році – АТ «БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ».

АТ «ПУМБ» входить до групи найбільших банків України та є універсальним банком. Згідно з ліцензією НБУ Банк може виконувати повний спектр банківських операцій, включаючи залучення депозитів та надання кредитів, інвестування в цінні папери, платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, операції з обміну валют, випуск та процесінг операцій з платіжними картками.

АТ «ПУМБ» є відповідальною особою банківської групи АТ «ПУМБ», структура власності якої у 2022 році зазнала змін. Контролером банківської групи, до складу якої наразі входять АТ «ПУМБ» та ПрАТ «УАСК АСКА–Життя», є громадянин України пан Рінат Леонідович Ахметов.

Раніше у складі банківської групи АТ «ПУМБ» перебували ПрАТ «УАСК АСКА» та ПрАТ «Страхова компанія АСКО-Донбас Північний», попередніх домовленостей щодо продажу яких було досягнуто 22 листопада 2021 року. Покупцем стали акціонери Страхової компанії «ВУСО». Завершення угоди та перехід корпоративних прав до покупця відбулося в минулому році після проведення всіх передбачених законом процедур та отримання дозволів і узгоджень із НБУ.

Істотну участь у статутному капіталі АТ «ПУМБ» має ТОВ «СКМ Фінанс», якому належить 92,3422% акцій. ТОВ «СКМ Фінанс» є дочірньою компанією АТ «Систем Кепітал Менеджмент», яка здійснює загальне стратегічне управління фінансовими інститутами групи «СКМ». Група «СКМ» є однією з найбільших фінансово-промислових груп України, до складу якої входить велика кількість підприємств та організацій різних галузей економіки. Група контролюється громадянином України паном Рінатом Леонідовичем Ахметовим.

Загальнонаціональна регіональна мережа АТ «ПУМБ» станом на початок II півріччя поточного року налічувала 221 діючу точку продажів, у т. ч. 6 регіональних центрів. Роботу 53 відділень, що розташовані в Донецькій, Запорізькій, Луганській, Херсонській і Харківській областях тимчасово призупинено. Регіональна мережа відіграє важливу роль у залученні клієнтів та є основним каналом надання послуг клієнтам банку. Найбільша кількість структурних підрозділів налічується в м. Києві, Дніпропетровській, Одеській, Запорізькій, Львівській, Харківській та Київській областях. Головний офіс Банку знаходиться у м. Києві. Робота головного офісу та мережі відділень приведена до єдиних стандартів бізнесу.

Клієнтами Банку є бюджетні установи, значна кількість приватних осіб та підприємств різних галузей економіки.

Банк є принциповим членом двох міжнародних платіжних систем та учасником НПС «ПРОСТІР», одним із лідерів ринку платіжних карток в Україні. АТ «ПУМБ»

працює на власному процесинговому центрі, який є одним із найбільших операторів послуг у сфері емісії та обслуговування БПК (обслуговує понад 1 300 банкоматів та понад 8 300 терміналів АТ «ПУМБ» і 16 банків-партнерів, об'єднаних загальним брендом «Радіус»). Добре розвинена інфраструктура обслуговування БПК, а також приналежність Банку до фінансово-промислової групи сприяють залученню підприємств на обслуговування за зарплатними проектами. Процесинговий центр Банку має власний сайт, який забезпечує комфортну взаємодію з партнерами та клієнтами Банку.

На звітну дату судовими інстанціями розглядалися справи за участі АТ «ПУМБ» в якості позивача та відповідача переважно за позовами щодо врегулювання договірних відносин з кредитування.

У 2021 році діяльність Банку перевірялася ФГВФО та НБУ. За результатами перевірок були виявлені порушення, що призвело до сплати штрафних санкцій, суми яких були незначними.

Основні напрями діяльності АТ «ПУМБ» в рамках Стратегії на 2023 рік: удосконалення системи управління ризиками, фокус на кредитні ризики високомаржинальних продуктів у кредитному портфелі Банку; диверсифікація джерел вкладення вільної ліквідності, прогнозування зміни ринку ОВДП та управління портфелем цінних паперів; сприяння зростанню та якості активної клієнтської бази; розвиток бізнесу в сегментах масових клієнтів – фізичних та юридичних осіб; розвиток цифрових каналів самообслуговування та залучення нових клієнтів; нарощення частки високомаржинальних продуктів у кредитному портфелі Банку; редизайн поточних сервісних моделей, оптимізація процесів для підвищення операційної ефективності.

2. Фінансові показники діяльності банку

2.1. Джерела формування ресурсів

2.1.1. Капітал

Ефективна діяльність⁷ фінансової установи сприяла нарощенню обсягу власного капіталу. Станом на 1 липня 2023 року власний капітал АТ «ПУМБ» склав 15 716,12 млн. грн. Структуру власного капіталу Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.1. Структура власного капіталу АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23	Темп	Темп
								приросту за 2022 рік, %	приросту за I півріччя 2023 р., %
Сплачений статутний капітал	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	0,00	0,00
Загальні резерви, емісійні різниці та інші фонди банку	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	0,00	0,00
Результат минулих років	19,38	4213,78	4213,19	4213,19	4221,53	3825,68	3825,68	-	-9,38
Результати переоцінки	562,16	381,73	415,91	50,76	80,41	196,26	421,74	-85,70	424,46
Пайовий компонент конвертованого боргового фінансового інструменту	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Фінансовий результат поточного року	4187,59	185,80	218,63	48,03	-397,72	1545,22	3676,53	-109,50	-
Власний капітал	12561,29	12573,48	12639,90	12104,14	11696,38	13359,33	15716,12	-6,89	34,37

Якість власного капіталу Банку добра. Частину прибутку, отриманого за підсумками 2020 року було спрямовано на формування резервного фонду, частину – на виплату дивідендів. Прибуток, отриманий за підсумками 2021 року, залишився нерозподіленим. На покриття збитків, отриманих за підсумками 2022 року, спрямовано частину прибутків минулих років. Разом з тим, наразі останніми та фінансовим результатом поточного року сформовано понад 47% власного капіталу. Рівень покриття активів та кредитно-інвестиційного портфеля власними коштами є прийнятним – 12,52% та 16,03% відповідно.

Обсяг коштів, інвестованих Банком в основні засоби, є прийнятним, коефіцієнт захищеності капіталу склав 11,39%.

Станом на 01.07.2023 р. регулятивний капітал Банку становив 14 773,73 млн. грн. Структура регулятивного капіталу задовільна: капітал I рівня склав 7 390,39 млн. грн., коефіцієнт фондової капіталізації – 32,36%. Непрофільні активи на обсяг регулятивного капіталу чинять певний тиск, зменшуючи основний капітал на 102,04 млн. грн. Показники достатності регулятивного та основного капіталу перевищують нормативні значення, встановлені НБУ (Н2 = 24,49%, при норматив-

⁷ збиткова діяльність за підсумками 2022 року була зумовлена суттєвим обсягом відрахувань на формування резервів під очікувані збитки від наслідків військових дій, що відбуваються на території України

ному не менше 10%, НЗ = 12,25%, при нормативному не менше 7%). Середні значення по банківській системі України становили 23,77% та 14,51% відповідно.

Згідно з результатами стрес-тестування банку, сформованими НБУ на основі балансу АТ «ПУМБ» станом на 1 січня 2021 року, показники Н2 та НЗ за базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями мали становити 10% та 7% відповідно.

Якість власного капіталу АТ «ПУМБ» добра, показники достатності капіталу прийнятні. Разом з тим, не виключено, що на показники капіталізації чинитиме тиск формування резервів на покриття збитків від зменшення корисності активів, зумовлене погіршенням фінансового стану позичальників, на яких суттєвий негативний вплив чинять військові дії, що відбуваються на території України.

2.1.2. Зобов'язання

Зобов'язання АТ «ПУМБ», обсяг яких впродовж аналізованого періоду суттєво зріс, станом на 01.07.2023 р. склали 109 834,82 млн. грн., у т. ч. кошти, залучені від пов'язаних сторін – 15 774,2 млн. грн. (14,36% зобов'язань). Основною складовою ресурсної бази є клієнтські кошти. Структуру зобов'язань Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.2. Структура зобов'язань АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23	Темп приросту за 2022 рік, %	Темп приросту за I півріччя 2023 р., %
Заборгованість перед НБУ	5693,03	5692,16	5688,48	5688,65	4188,30	0,00	0,00	-26,43	-100,00
Кошти банків	580,86	325,49	475,73	632,38	498,90	628,07	588,78	-14,11	18,02
Кошти бюджету та позабюджетних фондів	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Кошти юридичних осіб	44266,07	36887,77	41117,44	44455,15	50723,49	51798,17	61319,08	14,59	20,89
Кошти фізичних осіб	35075,58	36753,65	35571,72	36473,60	37992,64	40328,71	41986,45	8,32	10,51
Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Боргові цінні папери	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Інші зобов'язання	6471,99	4340,79	4719,07	6596,35	6674,66	5755,78	5940,51	3,13	-11,00
Разом зобов'язання	92087,53	83999,86	87572,63	93846,13	100077,99	98510,73	109834,82	8,68	9,75

Банк має досвід співпраці з НБУ – під забезпечення ОВДП в 2020-2022 рр. Банк залучав довгострокові кредити рефінансування. Зобов'язання перед регулятором у I кварталі поточного року Банк виконав достроково в повному обсязі.

Кошти банків на звітну дату представлено залишками на кореспондентських рахунках інших банків, переважно у ВКВ та кредитом овернайт у національній валюті.

Диверсифікуючи ресурсну базу, Банк залучав кошти позабюджетних фондів, а починаючи з 2016 року розміщував ощадні (деPOSITNІ) сертифікати. Зобов'язання перед кредиторами виконано в повному обсязі. Незначним є обсяг коштів, залучених від бюджетних установ.

Інші зобов'язання, частка яких у зобов'язаннях перевищує 5%, переважно сформовано кредиторською заборгованістю (4 441,75 млн. грн., у т. ч. кошти в розрахунках інших банків – 1 677,14 млн. грн., кошти в розрахунках суб'єктів господарювання – 777,72 млн. грн., інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку – 569,89 млн. грн., кредиторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку – 359,38 млн. грн., інша кредиторська заборгованість за операціями з банками – 315,76 млн. грн., кредиторська заборгованість за господарською діяльністю – 276,36 млн. грн., кредиторська заборгованість за прийняті платежі – 203,85 млн. грн., доходи майбутніх періодів – 150,67 млн. грн., кошти клієнтів банку за недіючими рахунками – 43,93 млн. грн., кредитові суми до з'ясування – 29,84 млн. грн., кредиторська заборгованість за операціями з готівкою – 24,79 млн. грн., клірингові рахунки за розрахунками платіжними картками – 11 млн. грн.), розрахунками за податками й обов'язковими платежами (476,76 млн. грн.), нарахованими витратами (447,81 млн. грн.), коштами на транзитних рахунках (338,51 млн. грн.) та банківськими резервами під фінансові й нефінансові зобов'язання (235,64 млн. грн.).

Протягом аналізованого періоду диверсифікація ресурсної бази була прийнятною. Станом на початок II півріччя поточного року кошти 20 найбільших кредиторів формували 13,87% обсягу зобов'язань Банку.

Портфель коштів клієнтів

Станом на 01.07.2023 р. портфель коштів клієнтів становив 103 305,52 млн. грн. За підсумками 2021 року номінальний (без урахування валютно-курсних коливань) приріст клієнтського портфеля сягнув 41%, реальний – перевищив 43%. При цьому, темпи приросту коштів суб'єктів господарювання перевищували темпи приросту коштів фізичних осіб – становили понад 54% та більше ніж 31% відповідно. За підсумками минулого року номінальний та реальний приріст клієнтських коштів становив майже 12% та близько 3% відповідно. При цьому, кошти приватних клієнтів заміщалися коштами юридичних осіб – відтік становив менше 2%, приріст перевищував 6% відповідно. За підсумками I півріччя поточного року номінальний та реальний приріст клієнтських коштів перевищував 16%. При цьому, темпи приросту коштів корпоративних клієнтів перевищували темпи приросту коштів фізичних осіб – становили близько 21% та більше ніж 10% відповідно.

Інформацію про структуру клієнтських коштів Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.3. Клієнтський портфель АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23	Темп приросту за 2022 рік, %	Темп приросту за I півріччя 2023 р., %
Кошти фізичних осіб, у т. ч.:	35075,58	36753,65	35571,72	36473,60	37992,64	40328,71	41986,45	8,32	10,51
на вимогу	19695,87	22990,19	23049,63	23320,36	23875,87	21261,45	20117,91	21,22	-15,74
строкові	15379,71	13763,46	12522,10	13153,25	14116,77	19067,26	21868,54	-8,21	54,91
Кошти юридичних осіб, у т. ч.:	44266,07	36887,77	41117,44	44455,15	50723,49	51798,17	61319,08	14,59	20,89
на вимогу	34461,37	32165,44	36045,34	37242,77	42479,56	33679,43	34267,81	23,27	-19,33
строкові	9804,71	4722,32	5072,10	7212,38	8243,93	18118,74	27051,27	-15,92	228,14
Всього коштів клієнтів	79341,66	73641,42	76689,17	80928,75	88716,12	92126,88	103305,52	11,82	16,45
<i>Строкові кошти у клієнтському портфелі, %</i>	<i>31,74</i>	<i>25,10</i>	<i>22,94</i>	<i>25,16</i>	<i>25,20</i>	<i>40,36</i>	<i>47,35</i>		
<i>Кошти фізичних осіб у клієнтському портфелі, %</i>	<i>44,21</i>	<i>49,91</i>	<i>46,38</i>	<i>45,07</i>	<i>42,82</i>	<i>43,78</i>	<i>40,64</i>		

У клієнтському портфелі Банку за типом валют переважають кошти в національній валюті (формують понад 72% портфеля), за строками користування – кошти на вимогу (понад 52% портфеля). Коефіцієнт клієнтської бази є високим, що зумовлює необхідність підтримувати суттєвий обсяг високоліквідних активів.

Кошти приватних клієнтів станом на початок II півріччя поточного року перевищували 40% клієнтського портфеля та/або формували 33,5% пасивів, що відповідало майже трикратному обсягу регулятивного капіталу.

Клієнтський депозитний портфель АТ «ПУМБ» диверсифікований за основними вкладниками, а кошти суб'єктів господарювання – за видами економічної діяльності. На звітну дату кошти 10 найбільших вкладників формували менше 14% депозитного портфеля, кошти підприємств торгівлі – менше третини коштів корпоративних клієнтів.

Суттєвий обсяг коштів клієнтів на вимогу підвищує чутливість Банку до ризику ліквідності. Відсутність залежності Банку від коштів приватних осіб нівелює чутливість до негативної, у т. ч. неперевіреної інформації, диверсифікація ресурсної бази за основними кредиторами – чутливість до ризику ліквідності, а структура ресурсної бази за видом валют – чутливість до валютно-курсних коливань. Якість ресурсної бази АТ «ПУМБ» задовільна.

2.2. Напрями розміщення коштів

2.2.1. Активи

Активи АТ «ПУМБ» станом на 01.07.2023 р. склали 125 550,94 млн. грн., а їх основними складовими є кредитний портфель клієнтів та високоліквідні активи. Інформацію про структуру активів Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.4. Структура активів АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23	Темп приросту за 2022 рік, %	Темп приросту за I півріччя 2023 р., %
Високоліквідні активи ⁸	42868,14	34803,27	41840,48	45752,55	57042,20	57788,95	67283,27	33,06	17,95
МБКД	1148,76	45,48	0,00	0,00	1836,91	2983,59	800,01	59,90	-56,45
Кредитний портфель ⁹	56357,81	58720,45	57072,60	58506,34	54726,13	52061,29	52757,14	-2,90	-3,60
Цінні папери	7,06	7,06	7,06	7,06	7,06	7,06	3528,32	0,00	-
Резерви під активні операції	-5486,17	-7556,31	-9698,18	-12590,02	-15817,72	-13287,60	-11946,38	188,32	-24,47
Фінансові та капітальні інвестиції	2360,23	2220,71	2197,33	2124,83	2483,79	2212,92	2246,72	5,24	-9,54
Інші активи	7393,00	8332,68	8793,24	12149,52	11496,01	10103,85	10881,86	55,50	-5,34
Разом активів	104648,82	96573,34	100212,53	105950,27	111774,37	111870,06	125550,94	6,81	12,33

Портфель міжбанківських активних операцій сформовано депозитом овернайт у ВКВ, розміщеним в банку-нерезиденті інвестиційного класу.

Показник великих кредитних ризиків значно нижче нормативного значення, встановленого НБУ (Н8 = 14,5%, при нормативному не більше 800%) та середнього значення по банківській системі України, що становило 66,61%.

У портфелі цінних паперів превалюють депозитні сертифікати НБУ й ОВДП у національній валюті. У II кварталі поточного року Банк придбав боргові цінні папери нерезидентів – емітентів інвестиційного класу. Незначним залишається обсяг акцій установ інфраструктури фінансових ринків.

Фінансові та капітальні інвестиції переважно представлено основними засобами (1 532,37 млн. грн.), нематеріальними активами (278,92 млн. грн.), активами з права користування (254,88 млн. грн.), іншими необоротними матеріальними активами (91,39 млн. грн.), інвестиційною нерухомістю (59,17 млн. грн.) та капітальними інвестиціями за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами (20,81 млн. грн.).

Інші активи, що формували більше 8% валюти балансу, переважно представлено дебіторською заборгованістю (5 133,04 млн. грн., у т. ч. кошти банків у розрахунках – 4 134,45 млн. грн., дебіторська заборгованість за операціями з готівкою – 556,39 млн. грн., дебіторська заборгованість за господарською діяльністю – 135,86 млн. грн., інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку – 133,3 млн. грн., інша дебіторська заборгованість за операціями з банками – 103,1 млн. грн., витрати майбутніх періодів – 56,19 млн. грн.), нарахованими доходами (4 904,28 млн. грн.), коштами на транзитних рахунках (675,47 млн. грн.), запасами матеріальних цінностей (90,17 млн. грн., у т. ч. майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя – 88,88 млн. грн.) та розрахунками за податками й обов’язковими платежами (78,91 млн. грн.).

⁸ ОВДП та депозитні сертифікати НБУ враховуються як високоліквідні активи

⁹ заборгованість, що обліковується на рахунках 2-го класу балансу без урахування відсотків

Окрім класичних кредитних продуктів Банк виконує позабалансові активні операції. Портфель останніх відповідав 41,77% обсягу регулятивного капіталу.

Портфель кредитів клієнтів¹⁰

Клієнтський кредитний портфель АТ «ПУМБ», майже три чверті обсягу якого сформовано кредитами, наданими суб'єктам господарювання, станом на 1 липня 2023 року складав 56 173,69 млн. грн., у т. ч. заборгованість за кредитами, наданими пов'язаним сторонам – 831,87 млн. грн. (1,48% портфеля та/або 0,66% активів). Показник максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами значно нижче нормативного значення, встановленого НБУ (Н9 = 3,37%, при нормативному не більше 25%), проте перевищує середнє значення по банківській системі України, що становило 2,18%.

Інформацію про структуру клієнтського кредитного портфеля Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.5. Структура клієнтського кредитного портфеля АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23	Темп приросту за 2022 рік, %	Темп приросту за I півріччя 2023 р., %
Кредити суб'єктів господарювання, в т. ч.:	36421,92	38571,27	38623,85	41928,67	40915,64	38597,64	40198,49	12,34	-1,75
кредити в поточну діяльність	30639,62	33163,57	34933,22	38058,93	37730,06	35403,37	36386,11	23,14	-3,56
фінансовий лізинг	1460,33	1531,27	1462,59	1682,75	1640,15	1649,21	1786,82	12,31	8,94
іпотечні кредити	0,20	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	-
кредити овердрафт	702,26	738,26	388,26	274,41	179,77	270,23	249,44	-74,40	38,76
кредити, що надані за операціями репо	153,86	304,98	232,95	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	-
кредити, що надані за врахованими вексялями	0,00	0,00	0,00	348,64	8,97	0,00	0,44	-	-95,08
вимоги, що придбані за операціями факторингу	3465,66	2833,05	1606,83	1563,94	1356,69	1274,82	1775,68	-60,85	30,88
Кредити фізичних осіб, в т. ч.:	22004,97	23160,44	22132,30	20748,34	18312,56	17076,21	15975,20	-16,78	-12,76
кредити на поточні потреби	9563,11	9800,69	8707,22	10973,93	11638,25	10660,73	9533,41	21,70	-18,09
іпотечні кредити	41,57	44,97	43,12	47,55	46,45	45,55	60,80	11,73	30,90
кредити овердрафт	12400,29	13314,78	13381,96	9726,87	6627,86	6369,93	6380,98	-46,55	-3,72
Сформовані резерви під кредити, що надані клієнтам	-5340,10	-7380,63	-9513,83	-12246,51	-15457,96	-12729,74	-11475,51	189,47	-25,76
Всього кредитний портфель не скоригований на резерви	58426,89	61731,70	60756,15	62677,02	59228,19	55673,84	56173,69	1,37	-5,16

¹⁰ заборгованість, що обліковується на рахунках 2-го класу балансу з урахуванням відсотків

Реальний (без урахування валютно-курсних коливань та відсотків, нарахованих за користування кредитними коштами) приріст клієнтського кредитного портфеля за підсумками 2021 року перевищував 38%, реальне скорочення за підсумками минулого року та I півріччя поточного року перевищувало 8% та 3% відповідно.

За цільовим спрямуванням переважають кредити в поточну діяльність.

Кредити в іноземній валюті формують менше 21% клієнтського кредитного портфеля. У розрізі позичальників, що мають валютну заборгованість, переважають суб'єкти господарювання, у т. ч. позичальники, що входять до складу найбільших та не мають валютної виручки. В кредитному портфелі фізичних осіб валютна заборгованість складає менше 1%.

Диверсифікація корпоративного кредитного портфеля Банку за видами економічної діяльності є прийнятною. Кредити, надані підприємствам сфери торгівлі, формували близько третини заборгованості за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, що відповідало менше ніж двократному обсягу капіталу I рівня.

Якість активів та резерви

Щомісяця Банк здійснює розрахунок кредитного ризику за активами відповідно до вимог, визначених внутрішніми нормативними документами. При цьому враховується значення кожного з компонентів кредитного ризику (розмір експозиції під ризиком, імовірність дефолту, рівень втрат унаслідок дефолту) залежно від виду боржника/контрагента, виду активу, виду забезпечення, валюти боргу та способу оцінки активу. На покриття збитків від зменшення корисності активів Банк формує резерви.

Клієнтський кредитний портфель добре диверсифікований за основними позичальниками.

Показники якості кредитного портфеля клієнтів наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.6. Основні показники якості кредитного портфеля клієнтів АТ «ПУМБ»

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23
Всього кредитний портфель не скоригований на резерви, млн. грн.	58426,89	61731,70	60756,15	62677,02	59228,19	55673,84	56173,69
сформовані резерви під кредити, що надані клієнтам, млн. грн.	-5340,10	-7380,63	-9513,83	-12246,51	-15457,96	-12729,74	-11475,51
рівень покриття резервами клієнтського кредитного портфеля, %	9,14	11,96	15,66	19,54	26,10	22,86	20,43
Концентрація кредитного портфеля клієнтів:							
- 20 найбільших позичальників у клієнтському кредитному портфелі, %	14,26	14,59	14,69	16,06	16,19	13,44	13,50
- 20 найбільших позичальників відносно капіталу I рівня, %	111,60	120,26	118,81	133,61	132,78	100,74	102,61

З метою підтримання якості активів на прийнятному рівні юридична служба Банку на постійній основі проводить роботу щодо примусового стягнення проблемної заборгованості. Кредити окремих позичальників було погашено позичальниками та/або поручителями, певну суму заборгованості було відшкодовано шляхом реалізації забезпечення, або шляхом прийняття останнього на баланс Банку. Виходячи з фінансових можливостей позичальників, певний обсяг проблемної заборгованості було реструктуризовано. Мало місце й переуступлення проблемної заборгованості третім особам та списання безнадійної до повернення заборгованості.

Станом на початок 2022 року питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб становила 7,26%, проти 3,82% простроченої заборгованості.

Активні військові дії негативно позначилися на платоспроможності окремих позичальників – питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб впродовж минулого року зросла більше ніж на 18 в. п. та станом на 1 січня 2023 року становила 25,35%. Зважаючи на зазначене, на формування резервів під очікувані збитки було спрямовано 10 322,35 млн. грн. Станом на 1 січня 2023 року клієнтський кредитний портфель покривався сформованими резервами на 26,1%, проти 9,14% станом на 1 січня 2022 року.

Впродовж I півріччя поточного року щонайменше було списано безнадійної заборгованості за кредитами на суму 3 635 млн. грн. Зважаючи на зазначене, питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб зменшилася більше ніж на 12 в. п. та станом на 1 липня 2023 року становила 12,61%. Обсяг резервів на покриття збитків від зменшення корисності кредитів клієнтів було зменшено на 275,75 млн. грн. Рівень резервування клієнтського кредитного портфеля на звітну дату становив 20,43%.

Серед забезпечення зобов'язань за кредитами переважає рухоме та нерухоме майно.

Портфель МБКід сформовано активами 1 класу.

Переважну більшість коштів на кореспондентських рахунках, відкритих в інших банках, розміщено в іноземних банках інвестиційного класу.

Банк формував резерви за кредитами клієнтів, за коштами на вимогу в інших банках, за депозитами, що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю, за борговими цінними паперами, що рефінансуються НБУ, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, під дебіторську заборгованість за операціями з банками і клієнтами та під фінансову й нефінансову дебіторську заборгованість за операціями банку.

Безнадійна заборгованість списується з балансу за рахунок сформованого резерву згідно з внутрішніми Положеннями. Частка списаних у збиток активів станом на 01.07.2023 р. відповідала 367,66% обсягу статутного капіталу Банку.

Заходи, які вживаються співробітниками Банку щодо стягнення списаної безнадійної заборгованості, дають позитивний результат. Протягом 2021 року було повернуто раніше списаної безнадійної заборгованості на загальну суму 183,83 млн. грн., протягом минулого року – 107,87 млн. грн., протягом I півріччя поточного року – 107,72 млн. грн.

Якість активів АТ «ПУМБ» задовільна. Основними складовими є кредитний портфель та високоліквідні активи. Кредитний портфель диверсифікований за основними позичальниками, кредити у ВКВ формують менше 21% портфеля. Разом з тим, тиск на якість клієнтського кредитного портфеля та, відповідно, на якість активів чинять активні військові дії, що відбуваються на території України. Наразі проблемна заборгованість покривається сформованими резервами повністю, проте, не виключено, що їх обсяг може виявитись недостатнім для покриття ймовірних втрат. Ефективність діяльності Банку є високою, однак не виключено, що доформування резервів чинитиме тиск на обсяг власних коштів.

2.3. Ліквідність

Обсяг та частка високоліквідних активів протягом аналізованого періоду коливалися. Станом на початок II півріччя поточного року їх питома вага перевищувала 53% обсягу активів. Основними складовими високоліквідних активів є депозитні сертифікати НБУ й ОВДП та кошти на кореспондентських рахунках, відкритих в інших банках, переважно в банках-нерезидентах інвестиційного класу. Кошти на кореспондентському рахунку в НБУ підтримуються в обсязі, необхідному для поточного обслуговування клієнтів та виконання власних зобов'язань.

Інформацію про структуру високоліквідних активів наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.7. Структура високоліквідних активів АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23	Темп	Темп
								приросту за 2022 рік, %	приросту за I півріччя 2023 р., %
Готівкові кошти та банківські метали	2657,65	1867,74	1766,36	2798,91	2474,61	2118,19	1968,07	-6,89	-20,47
Кошти в НБУ	1874,14	2729,63	2222,07	3552,97	3627,74	9631,58	6280,84	93,57	73,13
Коррахунки в банках	6748,72	10462,23	13654,89	15259,66	13493,90	16930,22	11106,84	99,95	-17,69
Казначейські та інші цінні папери (НБУ)	31587,64	19743,67	24197,16	24141,01	37445,95	29108,96	47927,52	18,55	27,99
Разом, високоліквідні активи	42868,14	34803,27	41840,48	45752,55	57042,20	57788,95	67283,27	33,06	17,95

Значення коефіцієнтів покриття ліквідністю за всіма валютами та в іноземній валюті значно перевищують установлені значення НБУ (LCR_{вв} = 240,09%, LCR_{ів} = 541,06%, при нормативних значеннях не менше 100%). Показник

коефіцієнта чистого стабільного фінансування значно перевищує встановлене значення НБУ (NSFR = 175,89%, при нормативному значенні не менше 100%).

Показник швидкої ліквідності, який характеризує здатність розраховуватись за поточними зобов'язаннями, є високим.

Показники ліквідності Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.8. Показники ліквідності АТ «ПУМБ»,%

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23
Частка високоліквідних активів у чистих активах	40,96	36,04	41,75	43,18	51,03	51,66	53,59
Швидка ліквідність	80,41	62,73	70,24	74,76	88,07	106,15	123,87
Пасивне/активне (+/-) сальдо за МБО у зобов'язаннях	-1,76	-5,35	-8,55	-9,52	-10,64	-19,58	-10,30
Концентрація ресурсної бази:							
- частка коштів 20 найбільших кредиторів у зобов'язаннях	15,96	11,45	14,21	14,49	14,35	14,26	13,87
- частка коштів 10 найбільших вкладників у депозитному портфелі	16,26	6,64	10,57	12,62	14,23	16,07	13,58

Сальдо за міжбанківськими операціями активне.

Показники ліквідності АТ «ПУМБ» високі. Чутливість до ризику ліквідності нівелюється диверсифікацією ресурсної бази за основними контрагентами та прогнозованістю грошових потоків найбільших кредиторів, а також вагомим обсягом високоліквідних активів. Разом з тим, фактором тиску на ліквідність кредитно-фінансової установи є активні військові дії, що відбуваються на території України.

2.4. Фінансові результати діяльності

Адміністративні витрати відносно валових доходів впродовж аналізованого періоду були прийнятними, а ефективність діяльності – високою. Впродовж тривалого часу Банк формував резерви на покриття збитків від зменшення корисності активів та мав позитивний фінансовий результат.

Зважаючи на активні військові дії, що відбуваються на території України, відрахування на формування резервів у минулому році суттєво зросли (за підсумками року перевищили 48% витрат). Незважаючи на високу ефективність діяльності, фінансовий результат за підсумками минулого року був від'ємним.

За підсумками 6 місяців поточного року ефективність діяльності була високою, проте, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, дещо нижчою. Разом з тим, фінансовий результат за підсумками I півріччя поточного року більше ніж у 16 разів перевищив обсяг прибутку, отриманого за аналогічний період минулого року. При цьому, зменшення резервів під активні операції суттєвого впливу на фінансовий результат у поточному році не мало.

Показники ефективності діяльності Банку наведено у таблиці нижче.

Таблиця 2.9. Основні показники ефективності діяльності АТ «ПУМБ»

Показник	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23
Чистий процентний дохід, млн. грн.	9230,89	2830,14	5578,24	8073,70	10154,55	2522,30	5402,08
Чистий комісійний дохід, млн. грн.	1718,08	402,81	717,36	1081,88	1751,60	530,95	988,13
Результат від переоцінки та від операцій з купівлі-продажу, млн. грн.	297,27	199,63	645,63	1184,09	2852,09	337,10	560,34
Чистий операційний дохід, від основної діяльності, млн. грн.	11246,24	3432,58	6941,24	10339,68	14758,25	3390,35	6950,55
Чистий інший операційний дохід, млн. грн.	170,09	23,58	170,58	193,47	274,05	36,79	23,72
Чистий операційний дохід, млн. грн.	11416,33	3456,16	7111,82	10533,14	15032,30	3427,14	6974,27
Інший дохід, млн. грн.	203,72	35,76	60,37	92,35	132,89	48,19	128,26
Загальні адміністративні витрати, млн. грн.	5558,80	1484,95	2573,94	3717,29	5124,94	1404,90	2863,95
Відрахування в резерви, млн. грн.	949,98	1780,39	4331,65	6849,64	10525,58	186,01	-245,00
Податок на прибуток, млн. грн.	923,68	40,79	47,96	10,54	-87,62	339,20	807,04
Фінансовий результат поточного року, млн. грн.	4187,59	185,80	218,63	48,03	-397,72	1545,22	3676,53
Коефіцієнт ефективності діяльності, %	193,18	220,70	260,62	267,01	277,34	232,23	231,86
Адміністративні витрати / Доходи, %	35,37	31,01	26,67	24,99	23,92	25,13	24,56
Чиста процентна маржа, %	8,82	11,89	11,23	10,19	9,08	9,14	8,68
ROA до оподаткування та відрахувань до резервів, %	5,79	8,43	9,25	8,72	8,98	7,51	6,81
ROE до оподаткування та відрахувань до резервів, %	48,25	64,73	73,36	76,31	85,84	62,85	54,39

За розрахунками Банку за підсумками 2021 року рентабельність активів становила 4,5%, рентабельність капіталу – 39,6%, за підсумками I півріччя поточного року – 6,5% та 53,5% відповідно,

Незважаючи на високу ефективність діяльності, фінансовий результат АТ «ПУМБ» в поточних умовах значною мірою буде залежати від якості активів.

3. Уразливість банку до окремих видів ризиків

АТ «ПУМБ» здійснює регулярні кроки, спрямовані на зниження уразливості до індивідуальних ризиків, включаючи кредитний, ліквідності, операційний, процентний ризик банківської книги, ринковий, комплаєнс-ризик та інші. Внутрішніми нормативними документами регламентовані повноваження та обов'язки відповідальних осіб/органів, що знижує вплив внутрішніх чинників операційного ризику. Операційне середовище (у тому числі регуляторна база) на фінансовому ринку залишається складним, що може наражати Банк на певні ризики у процесі взаємодії з основними контрагентами та контролюючими органами. Крім того, ситуація суттєво ускладнюється активними військовими діями, що відбуваються на території України з 24 лютого минулого року.

Незважаючи на те, що Банк кредитує переважно корпоративних клієнтів, клієнтський кредитний портфель диверсифікований за основними позичальниками. В свою чергу, кредитний портфель суб'єктів господарювання диверсифікований за видами економічної діяльності. Питома вага валютної складової не досягає 21%. Окремі позичальники, кредити яких номіновано в іноземній валюті, не мають джерел надходження валютної виручки, що в умовах валютно-курсних коливань є фактором чутливості установи до валютного ризику.

Якість клієнтського кредитного портфеля Банку задовільна – питома вага 10 класу заборгованості юридичних осіб та 5 класу заборгованості фізичних осіб станом на 1 липня 2023 року становила 12,61%. Частково кредитний ризик нівелюється резервами, сформованими на покриття збитків від зменшення корисності активів. Рівень резервування перевищує 20%. Окремо слід зазначити, що близько 26% обсягу кредитного портфеля сформовано роздрібними кредитами, переважна більшість яких є бланковими, тож не виключено, що обсяг сформованих резервів може виявитись недостатнім для покриття ймовірних втрат в поточних умовах. Здатність Банку формувати резерви підтримується високими показниками ефективності діяльності.

Задовільна якість кредитного портфеля та значний обсяг коштів клієнтів на вимогу (формують понад 52% клієнтського портфеля), а також прийнятний обсяг власних коштів, інвестованих в основні засоби, нівелюють чутливість до процентного ризику. Значення чистої процентної маржі високе.

Структура портфеля цінних паперів за емітентами та низька чутливість до процентного ризику нівелюють чутливість до ринкового ризику.

Значний обсяг та структура високоліквідних активів та диверсифікація ресурсної бази за основними кредиторами нівелюють чутливість Банку до ризику ліквідності. Разом з тим, активні військові дії, які з 24 лютого 2022 року відбуваються на території України, зумовлюють фізичне руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, призводять до порушення ланцюгів постачання, скорочення пропозиції окремих товарів, збільшення виробничих витрат бізнесу, зменшення зайнятості населення та суттєво погіршують фінансовий стан позичальників, підвищуючи чутливість Банку до кредитного ризику та, відповідно, до ризику

ліквідності. Непередбачуваність сценаріїв подальшого розгортання воєнних дій ускладнює оцінку наслідків військової агресії для боржників та розміру кредитних збитків банків.

АТ «ПУМБ» притаманні спільні ризики для банківської системи. Разом з тим, уразливість банківської установи до окремих ризиків розцінюється на індивідуальній основі, виходячи із моделі внутрішньої організації, активності Банку на окремих ринках, управління активними та пасивними операціями, а також якості вкладень і стабільності пасивної бази. Наразі Банк має підвищену чутливість до кредитного ризику, а також до ризику ліквідності, чутливість до інших індивідуальних ризиків є помірною.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг АТ «ПУМБ» підтверджено на рівні uaAAA з прогнозом «негативний» та збереженням у Контрольному списку, рейтинг надійності банківських вкладів (депозитів) АТ «ПУМБ» підтверджено на рівні «5».

Голова рейтингового комітету

М. Б. Проценко

Додатки

Дані балансу АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.19	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23
Активи										
Готівкові кошти, банківські метали та залишки в НБУ	2686,83	3733,90	3953,19	4531,79	4597,37	3988,43	6351,87	6102,35	11749,77	8248,92
Казначейські та інші цінні папери (НБУ)	11416,51	11966,27	22167,99	31587,64	19743,67	24197,16	24141,01	37445,95	29108,96	47927,52
Кошти в інших банках	5593,92	3806,03	6582,90	7897,47	10507,71	13654,89	15259,66	15330,81	19913,81	11906,85
Кредити клієнтам	33462,96	37463,65	41125,70	56357,81	58720,45	57072,60	58506,34	54726,13	52061,29	52757,14
Цінні папери	34,64	7,06	7,06	7,06	7,06	7,06	7,06	7,06	7,06	3528,32
Фінансові та капітальні інвестиції	1808,13	2188,69	2277,25	2360,23	2220,71	2197,33	2124,83	2483,79	2212,92	2246,72
Нараховані доходи	3487,61	3380,30	2369,69	2688,91	3745,61	4265,25	4815,59	4983,91	4425,63	4904,28
Резерви	-9401,87	-7756,78	-5607,39	-5486,17	-7556,31	-9698,18	-12590,02	-15817,72	-13287,60	-11946,38
Інші активи	828,43	614,15	2387,56	4704,08	4587,07	4527,98	7333,94	6512,11	5678,22	5977,58
Разом активів	49917,16	55403,25	75263,95	104648,82	96573,34	100212,53	105950,27	111774,37	111870,06	125550,94
Зобов'язання										
Заборгованість перед НБУ	1,00	0,00	4200,55	5693,03	5692,16	5688,48	5688,65	4188,30	0,00	0,00
Кошти банків	697,45	934,14	915,66	580,86	325,49	475,73	632,38	498,90	628,07	588,78
Кошти бюджету та позабюджетних фондів	1,63	0,63	0,74	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00
Кошти суб'єктів господарювання	22956,76	21843,53	29148,00	44266,07	36887,77	41117,44	44455,15	50723,49	51798,17	61319,08
Кошти фізичних осіб	16339,54	20512,17	27115,45	35075,58	36753,65	35571,72	36473,60	37992,64	40328,71	41986,45
Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Боргові цінні папери	832,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Субординований борг	483,53	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Капітальний інструмент з умовами списання/конверсії	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нараховані витрати	279,95	271,96	191,97	288,24	253,39	245,49	291,00	358,92	386,01	447,81
Інші зобов'язання	1963,69	2771,61	3981,86	6183,75	4087,39	4473,58	6305,35	6315,74	5369,78	5492,70
Разом зобов'язань	43555,59	46334,04	65554,24	92087,53	83999,86	87572,63	93846,13	100077,99	98510,73	109834,82
Власний капітал										
Сплачений статутний капітал	3294,49	3294,49	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59	4780,59
Загальні резерви, емісійні різниці та інші фонди банку	1577,09	1577,09	1707,52	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57	3011,57
Результат минулих років	-983,46	1012,86	8,85	19,38	4213,78	4213,19	4213,19	4221,53	3825,68	3825,68
Результати переоцінки	435,94	561,75	578,96	562,16	381,73	415,91	50,76	80,41	196,26	421,74
Пайовий компонент конвертованого боргового фінансового інструменту	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Фінансовий результат поточного року	2037,52	2623,02	2633,79	4187,59	185,80	218,63	48,03	-397,72	1545,22	3676,53
Разом власного капіталу	6361,58	9069,21	9709,71	12561,29	12573,48	12639,90	12104,14	11696,38	13359,33	15716,12

Дані звіту про фінансові результати АТ «ПУМБ», млн. грн.

Показник	01.01.19	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.04.22	01.07.22	01.10.22	01.01.23	01.04.23	01.07.23
Доходи										
Процентні доходи	6573,99	7985,40	9162,17	11834,10	3713,49	7350,44	11148,37	14895,45	4135,67	8877,80
Комісійні доходи	1628,62	1896,45	2057,46	2915,06	683,93	1264,20	2020,93	2982,82	968,82	1917,30
Результат від переоцінки та від операцій з купівлі-продажу	385,88	261,91	257,21	297,27	199,63	645,63	1184,09	2852,09	337,10	560,34
Інші операційні доходи	520,06	582,35	580,51	467,76	156,13	331,60	428,55	561,53	100,69	176,70
Інші доходи	12,29	39,00	48,22	19,89	2,44	3,36	9,19	25,02	9,95	20,54
Повернення списаних активів	19,70	36,85	41,64	183,83	33,33	57,01	83,16	107,87	38,23	107,72
Всього доходи	9140,54	10801,95	12147,21	15717,91	4788,94	9652,23	14874,30	21424,78	5590,47	11660,40
Витрати										
Процентні витрати	2450,50	2487,05	2389,00	2603,21	883,35	1772,20	3074,67	4740,90	1613,37	3475,72
Комісійні витрати	475,16	526,17	739,52	1196,98	281,12	546,83	939,05	1231,21	437,87	929,18
Інші операційні витрати	328,32	285,77	312,31	297,68	132,55	161,01	235,08	287,48	63,90	152,98
Загальні адміністративні витрати	3077,11	3871,32	4424,32	5558,80	1484,95	2573,94	3717,29	5124,94	1404,90	2863,95
Відрахування в резерви	437,21	447,09	1085,47	949,98	1780,39	4331,65	6849,64	10525,58	186,01	-245,00
Податок на прибуток	334,73	561,52	562,79	923,68	40,79	47,96	10,54	-87,62	339,20	807,04
Всього витрати	7103,02	8178,93	9513,41	11530,32	4603,14	9433,59	14826,28	21822,50	4045,25	7983,87
Фінансовий результат	2037,52	2623,02	2633,79	4187,59	185,80	218,63	48,03	-397,72	1545,22	3676,53